

SPECIAL

DECEMBER 2025

LEREN IN HET
GESPECIALISEERD
ONDERWIJS

 Rehoboth
Onderwijs en zorg

INHOUD

- 3 Voorwoord
- 4 Een extra investering in onderwijskwaliteit
- 7 Nathan leegt de papierbakken voor meester Schreuder
- 8 Elke leerling bereiken
- 10 Leren werken: zo gaat dat
- 12 Ons onderwijsaanbod
- 14 Omgaan met hoogbegaafdheid: een (op)gave
- 16 Zo blijven uitvallers léérlingen
- 18 Zó leer je lezen en schrijven
- 20 Ontdekkend leren
- 22 De Klusklas: leren door te doen

Leren!

Het lijkt nogal vanzelfsprekend: Rehoboth Onderwijs en zorg is een school. Niemand die dat betwijfelt. En toch is het goed om hier bij stil te staan - zoals in deze Special. We benadrukken dat we een school zijn waar kinderen en jongeren *leren*. Juist als gedrag en belemmeringen van een leerling aandacht vragen, kan het leren namelijk op de achtergrond raken.

Leren. U mag het ook 'ontwikkelen' noemen. Groeien in kennis en vaardigheden, groeien als mens. Groeien op de plek en met de talenten die God gaf. Iedereen moet en mag woekeren met die talenten. Dat is niet alleen een Bijbelse opdracht, maar ook een groot voorrecht. Wat is het voor onze leerlingen betekenisvol als zij leren. Wat kunnen zij glunderen als iets eindelijk lukt... Of het nu om iets heel praktisch gaat, lezen, rekenen of een tekening maken. Of ze nu op school zijn of op een stageadres. Leren geeft betekenis en voldoening.

We helpen onze leerlingen graag daarbij. Met liefde, geduld, de nodige expertise én nieuwsgierigheid.

Want elke leerling is uniek, en de vraag is wat zijn of haar behoeften en (on)mogelijkheden zijn. Wat is de beste manier om déze leerling te laten leren? En hoe kan die leerling zich ontwikkelen? Wat is helpend? De verhalen in deze Special geven u een inkijkje in dat proces.

Als school hebben we mooi en verantwoordelijk werk. Werk dat ons bepaalt bij ónze behoeften en ónze onmogelijkheden. Wat moeten wij veel leren. Salomo geeft daarbij een wijze raad: 'Vertrouw op den HEERE met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet' (Spr. 3:5). Dat wensen we u en ons van harte toe!

D. Trouwborst
(College van Bestuur)

Vestiging in Barneveld krijgt flinke eenmalige subsidie

Een extra investering in onderwijskwaliteit

Het was goed nieuws voor de school. De overheid kende de vestiging in Barneveld deze zomer een flinke, eenmalige subsidie toe. Precies zoals de vestiging Ochten twee jaar geleden kreeg. Het doel? De basisvaardigheden van leerlingen helpen verbeteren. Directeur Wim van den Bosch is er maar wat blij mee. 'We kunnen nu een extra investering doen in de kwaliteit van ons onderwijs.'

4 Aan de ene kant is de aanleiding voor de extra subsidie niet zo mooi. De overheid vindt het nodig om de basisvaardigheden van leerlingen in Nederland verbeteren. Het gaat dan om algemene vaardigheden, zoals lezen, schrijven, rekenen en burgerschap. Vaardigheden die mensen nodig hebben om onderwijs te volgen, zichzelf te ontwikkelen, te werken en mee te doen in de samenleving. Het is belangrijk dat leerlingen deze voldoende beheersen; gelukkig doet de Rehobothschool niet onder voor de gemiddelde school.

Verlanglijstje

Aan de andere kant zorgt deze gezamenlijke opgave ervoor dat de overheid extra middelen ter beschikking stelt. En dat is zeer welkom. 'We hebben als school echt niet te klagen over de financiering van het onderwijs', zegt Van den Bosch. 'Maar we

hebben altijd een verlanglijstje met wensen die we niet allemaal tegelijk kunnen realiseren. Veel van die wensen kunnen we nu versneld uitvoeren. Door de extra middelen kunnen we onze onderwijskwaliteit een impuls geven.'

Goed plan vereist

Niet alle basisscholen die meedongen naar de subsidie, kregen deze toegekend. Daarvoor was het subsidiepotje niet toereikend. En dus werden sommige scholen tot hun teleurstelling uitgeloot. Kort voor de zomervakantie werd echter bekend dat de Rehobothschool in Barneveld was ingeloot. Toen was het alle hens aan dek. Binnen vier weken na de zomervakantie moest er een doordacht plan liggen voor de besteding van de euro's. Alleen dan zou de subsidie daadwerkelijk verstrekt worden. 'De overheid verwachtte een plan dat theoretisch goed onderbouwd is. We moesten

‘Toen we moesten bedenken hoe we de subsidiegelden zouden besteden, konden we putten uit onze jaarplannen.’

5 laten zien hoe en waarom onze investeringen gaan bijdragen aan de ontwikkeling van basisvaardigheden.’

Geplande ontwikkeling

Het was voor de school niet moeilijk om de subsidie goed te besteden. De school is voortdurend in ontwikkeling. Het plan voor elk schooljaar bevat de nodige ontwikkelingsdoelen en investeringen. 'Leerlingen moeten zich voortdurend ontwikkelen, maar wij ook', stelt Van den Bosch. 'Niet omdat we zo graag vernieuwen; dat is geen doel op zich. Maar we willen het onderwijs voortdurend verbeteren en aansluiten bij recente onderwijskundige inzichten en methoden. Toen we moesten bedenken hoe we de subsidiegelden zouden besteden, konden we putten uit onze jaarplannen. Dat is mooi. Sommige vernieuwingen vragen tijd van een leerkracht. Ze zien dat we niets extra's bedacht hebben, maar ons ontwikkelen we zoals we van plan waren. Maar dan sneller en met meer middelen.'

Besteding subsidie

Het subsidiebedrag wordt op uiteenlopende manieren besteed. Zo wordt een nieuwe methode voor spelling aangeschaft die al langer op het verlanglijstje stond. Nú is het geld ervoor. Ook hulpmiddelen en aanvullende materialen worden de komende tijd aangeschaft. Van materialen voor zogenaamd 'bewegend rekenen' tot boeken voor in de schoolbibliotheek. Dat zijn leermiddelen die jarenlang meegaan. Een deel van de subsidie wordt echter aangewend voor eenmalige investeringen, zoals de scholing van personeel. 'We investeren in het verbreden van onze expertise als school. Het is mooi als één orthopedagoog een heel team advies geeft over gedragsproblematiek. Maar we kunnen nu ook de basiskennis van een heel team verdiepen. Allemaal dankzij de extra subsidie', merkt Van den Bosch tevreden op.

Burgerschap meer planmatig

Burgerschap hoort ook bij de basisvaardigheden waaraan gewerkt moet worden. Juist bij dat vak speelt de identiteit van de school een grote rol. Maakt dat het besteden van de gelden lastig? Van den Bosch schudt zijn hoofd. 'Met betrekking tot burgerschap hebben wij een voorsprong ten opzichte van het seculiere onderwijs. Bij onze Bijbelvertellingen komen allerlei aspecten aan bod die te maken hebben met burgerschap. En als we bij het vak biologie in een boek lezen dat de wereld al miljoenen jaren bestaat, dan gaan we daarover het gesprek aan. Hoe komt het dat sommige mensen zo denken? Wat zegt de Bijbel? Dat gesprek over andersdenkenden is óók een aspect van burgerschap. Alleen: deze vorming vond vaak onbewust plaats, verweven met

'Met betrekking tot burgerschap hebben wij een voorsprong ten opzichte van het seculiere onderwijs.'

het onderwijs. Wij gebruiken de subsidie nu om dit planmatig en bewust te gaan doen. Zo gaan we de burgerschapscompetenties ook monitoren. Wat gaat goed? Waaraan moeten we nog aandacht besteden? Op deze manier kunnen we ook de ontwikkeling van burgerschap bij onze leerlingen verder verbeteren.

Meting van de resultaten

De overheid heeft aan de subsidie geen resultaatverplichting gekoppeld. Het goed onderbouwde plan dat de school indiende, geeft vertrouwen in een verantwoorde besteding ervan. Wat wél verplicht is, is een nulmeting vóór de uitvoering van alle plannen, en een meting daarna. 'We gebruiken daarvoor onze reguliere Cito-toetsen', zegt Van den Bosch. 'Door de toetsuitslagen van het afgelopen najaar te vergelijken met die van over twee jaar, kunnen we verschillen zien. We hopen vanzelfsprekend dat alle extra inspanningen zichtbaar worden in de resultaten!'

Nathan leegt de papierbakken voor meester Schreuder

Voor de leerlingen en de collega's in Barneveld is René Schreuder – 'meester Schreuder' – een vertrouwd gezicht. Als conciërge draagt hij zorg voor tal van technische en facilitaire zaken. ZML-leerling Nathan helpt hem daarbij.

'Ik ben 14 jaar', vertelt Nathan, gezeten op een stoel in de ruimte van meester Schreuder. Nathan loopt stage op school en dáár moeten we het over hebben. Hoe vaak mag hij helpen? 'Elke dinsdag. Van halftwee tot...' Nathan kijkt even onzeker naar meester Schreuder. 'Tot halfdrie', vult deze aan. 'Een uur.' Vandaag is het

weer zover. 'Ik mag helpen. Papier opruimen. In de container doen. En als die vol is, moet je stampen', grijnst Nathan. 'Dan moet je wel klimmen'.

Zelf teruggebracht

Nathan vindt het geen moeilijk werk, maar wél leuk om te doen. 'Ik heb pas de papierbakken helemaal zelf teruggebracht', zegt hij trots. Meester Schreuder legt uit wat Nathan mag doen. 'We hebben een grote papiercontainer. Als deze geleegd is, moet de container bij het hek opgehaald worden. Vervolgens moeten alle papierbakken in de school geleegd worden in deze container. Hij mocht pas in zijn eentje de lege papierbakken terugbrengen.'

Ongedwongen

Nathan rekent uit om hoeveel papierbakken het gaat in de school. 'Drie boven, en drie beneden', zegt hij. Dan verlaat hij het kantoor, want het is pauze. En pauze houden vindt Nathan óók leuk. 'Het is mooi om op deze school te werken, met deze kinderen', zegt René daarna. 'Dat ongedwongene, eenvoudige, soms recht voor de raap... Daar kan ik echt van genieten.'

'Ik heb pas de papierbakken helemaal zelf teruggebracht.'

Een gesprek over inclusief onderwijs en *Zie-eens*

Elke leerling bereiken

In Ochten gebruiken we al een aantal jaren *Zie-eens*, een methode die scholen helpt om écht inclusief onderwijs te geven. In gesprek met Gerda de Bree, Avelien Geneugelijk en Jelte van der Kooij over deze aanpak. Het doel is duidelijk: elk kind zien, begrijpen en ondersteunen op een manier die bij hem of haar past.

Jelte van der Kooij begeleidt al meer dan tien jaar scholen bij samenwerking, verbinding en persoonlijk leren. Ook in Ochten is Jelte al vanaf het begin betrokken. Wat startte als een bijeenkomst over coöperatieve werkvormen groeide uit tot een onderwijsaanpak waarin de relatie tussen leerkracht en leerling centraal staat. Vanuit zijn ervaring ontwikkelde hij *Zie-eens*, een methode die leerkrachten helpt te kijken HOE leerlingen leren, en niet alleen naar wat ze kunnen.

Leerkrachten krijgen steeds vaker te maken met leerlingen die heel verschillend zijn. Sommige kinderen hebben autisme, ADHD of een lichamelijke beperking, anderen spreken thuis een andere taal. “Het gaat niet om een label,” legt Jelte uit. “Het gaat erom hoe goed je de leerling kent en hoe je hem of haar het beste kunt ondersteunen om te leren.”

Zie-eens helpt leerkrachten om daar het gesprek over te voeren. De methode is geen vast programma, maar een verzameling hulpmiddelen om te observeren en te communiceren over hoe kinderen leren. “Het begint altijd bij jezelf,” legt Jelte uit. “Je neemt jezelf mee in hoe je naar kinderen kijkt. *Zie-eens* helpt je bewuster te worden van je eigen blik en hoe je daarop kunt afstemmen.”

Een belangrijk uitgangspunt van *Zie-eens* is de houding ‘ik ben oké, jij bent oké’. Dit betekent dat gedrag niet wordt veroordeeld, maar dat er wordt gekeken naar wat erachter zit. Ruzie, frustratie of stress horen bij het mens-zijn. “We leren kinderen om met hun emoties om te gaan, in plaats van te zeggen dat ze

het verkeerd doen,” vertelt Jelte. “We leren ze daarnaast hoe ze kunnen reageren als ze hun eigen stress herkennen.”

Gerda de Bree deelt een voorbeeld dat laat zien hoe het werkt in de praktijk. Bij de lessen hoort ook een set met kaarten. Op deze kaartjes staan bijvoorbeeld karaktersterkten of stressreacties. Tijdens een opdracht, waarbij gebruik werd gemaakt van fotolijstjes met kaartjes, lagen kinderen op hun buik in de gang en verdeelden stukjes tekst die op de kaartjes staan, bij zichzelf of bij een klasgenoot. “Ik hoorde ze zeggen: ‘Dat stukje hoort bij mij, maar dat andere stukje past beter bij jou.’ Het was prachtig om te zien hoe kinderen zo met elkaar in gesprek gaan over wie ze zijn en wat bij ze past,” vertelt ze. Jelte glimlacht: “Dat zijn precies de momenten waarop je weet dat *Zie-eens* doet wat het moet doen.”

Het uiteindelijke doel van *Zie-eens* is dat elk kind zich gezien, begrepen en gewaardeerd voelt. “Je hebt niet één groep van vijftientig leerlingen, maar vijftientig groepen van één,” zegt Jelte. Ook kleine persoonlijke momenten zijn belangrijk. “Soms is het iets eenvoudigs,” vertelt hij. “Een leerling van wie ik weet dat zijn vader boer is, vraag ik bijvoorbeeld: zijn de aardappels al uit de grond? Zo’n kort gesprek kan het verschil maken.”

Met *Zie-eens* wil Jelte van der Kooij leerkrachten helpen om verder te kijken dan methodes en resultaten. “Onderwijs gaat natuurlijk over leren,” besluit hij, “maar minstens zo belangrijk is het leren kennen. Dáár begint echt inclusief onderwijs.”

Wat is *Zie-eens*?

Zie eens is een methode sociaal emotionele ontwikkeling en bestaat uit een lessenreeks per leerjaar gebaseerd op de SLO doelen Sociaal Emotionele Ontwikkeling. De leerlingen worden uitgenodigd om voorkeuren in samenwerking en communicatie, motivatie en stress te verkennen en in zichzelf te herkennen.

De leerkracht begeleidt en observeert dit proces daarbij geholpen door gerichte opdrachten die helpen duiden en een bron zijn voor het bepalen van de juiste aanpak. Leerkrachten werken onderling en met hun leerlingen aan een gemeenschappelijke taal waarbij zij de ander (h)erkennen en uitnodigen contact te maken en samen het juiste te doen.

Van arbeidstraining tot het echte werk

Leren werken: zo gaat dat

Leerlingen voorbereiden op een werkplek. Dat is één van de doelen binnen het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO). Krijn van Vliet weet er alles van: hij is stagebegeleider én geeft het vak arbeidstraining. Twee van zijn leerlingen, Arie-Matthijs en Christian, glunderen als ze over hun werk vertellen.

Nee, de leerlingen in het VSO zijn bepaald niet over één kam te scheren. Ze hebben allemaal hun eigen mogelijkheden en beperkingen. Daarom is het voorbereiden op een werkplek allereerst een ontdekkingsreis. 'Het is een leerproces voor mezelf', knikt Krijn. 'Ik moet ontdekken wat een leerling nodig heeft om zijn werk te kunnen doen. Wat is zijn specifieke ondersteuningsbehoefte?'

Werkervaring opdoen

De lessen arbeidstraining en stage-ervaringen helpen daarbij. In het tweede leerjaar gaan de leerlingen in de school aan de slag, door bijvoorbeeld de conciërge te helpen of in andere groepen te assisteren. In het derde leerjaar gaan ze in groepjes – onder begeleiding – buiten de deur werken. Vanaf het vierde leerjaar gaan ze zelfstandig stagelopen bij een externe organisatie.

Arbeidstraining

Ondertussen werkt Krijn tijdens de lessen arbeidstraining aan hun arbeidsvaardigheden. 'Ze moeten leren functioneren buiten de school. Daar is dit vak op ge-

richt. Ze leren allerlei belangrijke vaardigheden, zoals: een opdracht krijgen, een instructie opvolgen, taken overzien, een vraag stellen als iets niet lukt, secuur werken, jezelf controleren, etc.' In het lokaal van Krijn zijn allerlei materialen waarmee leerlingen realistische oefeningen kunnen doen. 'Zo leer ik ze bijvoorbeeld hun werkplek netjes te houden of een andere taak op te pakken. Ze ervaren ook wat er gebeurt als het werktempo wordt opgevoerd of als ze lang aan één taak moeten werken.'

'Ze leren vaardigheden, zoals: een instructie opvolgen, taken overzien, een vraag stellen als iets niet lukt, jezelf controleren, etc.'

In de praktijk

Elke twee maanden werken de leerlingen gezamenlijk aan een groepje leerdoelen. Gaan ze op stage, dan krijgen ze hun persoonlijke leerdoelen mee. In een gesprek met Arie-Matthijs (17) en Christian (17) wordt al snel duidelijk hoe zij hierdoor groeien in hun ontwikkeling. Arie-Matthijs loopt twee dagen per week stage bij zorgboerderij Heidewaard in Waardenburg. 'Ik doe al veel leuke dingen. Met techniek werken en zo', vertelt hij. 'Ik sluit boxen aan op panelen. Dan moet ik er een pin insteken, dan via de trap naar boven lopen en dan daar de box aansluiten. Dan kan je via de laptop muziek afdraaien.'

Pas ging Arie-Matthijs mee ergens hout laden. 'Ik was zo druk! Dan moet je ook nog denken: het is pauze. Maar je moet letten op je eigen veiligheid', zegt Arie-Matthijs. 'Je moet opletten: hoe ga ik het doen? Wat neem ik mee? Ga geen dingen doen die onverstandig zijn. Let op je lichaam. Neem rust.'

Het is duidelijk: Arie-Matthijs heeft de nodige arbeidsvaardigheden ontwikkeld.

Werkschoenen

Bij klasgenoot Christian is dat niet anders. Hij werkt bij Carré Dakramen in Veenendaal. 'Op donderdag ga ik met iemand mee dakramen zetten. En vrijdag ben ik op de zaak. Dan eten we 's middags een broodje hamburger', zo vat Christian in één adem de hoogtepunten van zijn stage samen. Hij kan wel dromen hoe hij een dakraam moet losschroeven, oppakken met de zuignap en naar binnen brengen. 'Je moet veilig werken. Op de trap naar boven, houd ik de doos links. Dan loop ikzelf op de brede kant van de trap. Anders val je zo achterover. Ik mag ook niet stampen op de trap. Dan horen de mensen het.' Doet Christian dan niet zijn schoenen uit als hij naar binnen gaat? Arie-Matthijs kijkt maar eens opzij naar zijn klasgenoot. 'Christian moet veiligheidsschoenen aan hebben. Anders krijg je een dakraam op je teen.' 'Lijkt me geen goed plan', reageert Christian. 'Ik heb werkschoenen aan met stalen neuzen.'

Op donderdag kan hij met een collega meerijden naar zijn werk. Op vrijdag fietst hij zelf vanuit Lunteren naar Veenendaal. 'Dat is best een eind ja. Ik heb een nieuwe fiets gekregen van mijn vader', zegt hij trots. 'Ik heb er nu 196 kilometer mee gefietst.'

Betekenisvol

Krijn geniet zichtbaar als hij de jongens hoort vertellen over hun werk. 'We streven ernaar dat leerlingen werk kunnen doen waardoor ze zich betekenisvol voelen. Of dat nu gras maaien is, een taart bakken, een bestelling afleveren, boxen aansluiten of dakramen naar boven brengen. Als een leerling dan terugkomt op school en stralend over zijn werk vertelt, dan zijn we tevreden...!'

Ons onderwijsaanbod

Rehoboth Onderwijs en zorg
Barneveld & Ochten

JRK

Jonge Risico Kind

In een JRK-klas zitten maximaal 12 kinderen. Eén leerkracht en één onderwijsassistent begeleiden de kinderen. De kinderen hebben extra ondersteuning nodig bij het leren en/of het gedrag. De hoogte van het IQ kan variëren van 55 tot een (hoog) gemiddeld IQ van bijvoorbeeld 120. Soms krijgt een kind extra ondersteuning door middel van een SBO ++ arrangement.

DJK (Ochten)

Dagbehandeling Jonge Kind

De DJK is een groep van De Schutse. In de DJK groep zitten maximaal 8 kinderen van 3 tot 7 jaar. Zorgondersteuning en onderwijs worden in deze groep gecombineerd. In een periode van 1 jaar wordt gezocht naar de meest passende plaats voor het kind, waarbij het onderwijs het meest voorliggend is.

SBO

Speciaal Basis Onderwijs

De groepsgrootte op het SBO is maximaal 15 leerlingen. De leerkracht krijgt de helft van de week ondersteuning van een onderwijsassistent. Het IQ kan variëren van 55 tot een gemiddeld IQ van 90-110. De kinderen hebben behoefte aan een speciaal onderwijsaanbod. Dit kan zijn op het gebied van leren en/of van gedrag. Rust en structuur binnen een veilig klassenklimaat is belangrijk voor onze leerlingen. We werken schoolbreed in niveaugroepen en stemmen het onderwijs af op de behoeftes van de leerlingen zodat alle kinderen zich competent kunnen voelen. Het onderwijsaanbod wordt aangeboden t/m groep 8 van het basisonderwijs wanneer het tot de mogelijkheden van de leerlingen behoort.

OZA

Onderwijs Zorg Arrangementen

De OZA groep is voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 7 jaar waarbij zorgen zijn over gedrag. De groepsgrootte wordt afgestemd op de ondersteuningsbehoeften van de kinderen. De groep heeft maximaal 8 kinderen. In de groep werken de leerkracht en de pedagogisch medewerker nauw samen. De pedagogisch medewerker is in dienst van Youké (jeugdzorg). Ze begeleidt ook de (pleeg)ouders van de kinderen.

SO ZML

Speciaal Onderwijs

Het ZML onderwijs is voor Zeer Moeilijk Lerende kinderen. ZML-leerlingen hebben doorgaans een IQ wat lager is dan 55. Het onderwijs wordt gegeven in kleine groepen (7 t/m 13 leerlingen). Iedere groep heeft een vaste leerkracht en een onderwijsassistent. Op het SO (Speciaal Onderwijs) is plaats voor leerlingen van 4 t/m 13 jaar.

SO Gedrag

Speciaal Onderwijs Gedrag

In een Speciaal Onderwijs Gedrag klas zitten maximaal 12 kinderen. De leerlingen hebben psychiatrische en/of sociaal-emotionele problematiek en meestal een gemiddelde intelligentie. Eén leerkracht en één onderwijsassistent begeleiden de kinderen. We bieden het onderwijs aan van groep 3 t/m groep 8 en werken schoolbreed in niveaugroepen. Zo kunnen we het onderwijs beter afstemmen op de behoeftes van de leerlingen. Kleuters met een onderwijsbehoefte passend bij het SO Gedrag onderwijs volgen dit waar mogelijk met een aanvullend arrangement op de JRK-afdeling van het SBO of binnen de OZA-groep.

VSO ZML

Voortgezet Speciaal Onderwijs
Zeer Moeilijk Lerenden

De Rehobothschool voor ZML beschikt over een VSO-afdeling (Voortgezet Speciaal Onderwijs). Leerlingen vanaf 13 jaar kunnen terecht op het VSO. In het VSO komt de nadruk geleidelijk aan meer te liggen op de praktische vakken. De cognitieve vakken zijn daarbij ondersteunend. De groepsgrootte en de personele bezetting is gelijk aan die op het SO. De school bereidt leerlingen voor op het deelnemen in de maatschappij. De onderwijsmaterialen in het VSO zijn hierop aangepast. Door arbeidstraining binnen en buiten de school werken we toe naar een passende uitstroombestemming. We maken daarbij gebruik van interne en externe stage. Leerlingen verlaten voor hun 20^e jaar het VSO.

Omgaan met hoogbegaafdheid: een (op)gave

Op de Rehobothschool zitten ook kinderen met hoogbegaafdheid (kortweg: HB). En dat is niet voor niets. HB is niet alleen een talent, maar ook een beperking. 'De school speelt zo goed mogelijk in op de behoeften van deze kinderen', vertelt Helèn de Jong. Ze heeft zich gespecialiseerd in HB.

In het speciaal onderwijs is zeker ook ruimte voor kinderen met HB. Vaak gaat het om kinderen met een dubbele diagnose. Ze hebben bijvoorbeeld autisme, hechtingsproblematiek, dyslexie of ADHD. 'Deze kinderen laten al vroeg een ontwikkelingsvoorsprong zien. Ze weten veel van specifieke onderwerpen, hebben een brede interesse en denken diep na over grote vraagstukken.'

Achterstanden

Verrassend genoeg kan juist een hoog IQ (>130) tot achterblijvende schoolprestaties leiden. De leerlingen vervelen zich bijvoorbeeld door de herhaling van leerstof of gaan bewust verkeerde antwoorden geven. Of ze hebben een trage verwerkingssnelheid waardoor ze moeite hebben om adequaat te handelen. Om maar te zwijgen van bijvoorbeeld de emoti-

onele ontwikkelingsachterstand van sommige kinderen. Hoe voorziet de school toch in de 'leerhonger' van deze leerlingen?

Leren in de HB-ruimte

Helèn legt uit dat de leerstof voor deze leerlingen compacter wordt gemaakt: de herhalingen gaan eruit, waardoor ruimte ontstaat voor verrijkende stof. De beste illustratie van deze verrijking is de zogenaamde HB-ruimte in de school. Helèn laat de ruimte zien. 'Kinderen met HB komen eens per week in dit lokaal om op hún niveau te leren en te ontdekken. Ze mogen bijvoorbeeld een robotdierje programmeren, zodat het zelfstandig een route kan afleggen en opdrachten uitvoeren. Ook ontwerpen ze zelf voorwerpen die ze met een 3D-printer kunnen printen. Heerlijk vinden ze het, als ze zich zo intellectueel kunnen uitleven in deze ruimte.'

Pittige Plustorens

In de HB-ruimte staan ook zogenaamde Pittige Plustorens. Twee kasten bomvol met opdrachten voor leerlingen. Afhankelijk van de kleur en het aantal pepertjes, is de opdracht meer of minder pittig. 'Kin-

'Het is mooi als deze kinderen met hun beperking leren omgaan en hun talent leren benutten.'

deren met HB kunnen terugschrikken van bepaalde opdrachten', legt Helèn uit. 'Ze hebben bijvoorbeeld een hekel aan automatiseren (tafelsommen leren). Ze gaan ook liever meteen aan de slag met een opdracht in plaats van er een plan voor bedenken. En met sa-

menwerken kunnen ze ook moeite hebben. Toch zijn dat belangrijke vaardigheden die wij met behulp van deze opdrachten proberen te ontwikkelen. Zo leren ze zelf zo goed mogelijk met hun hoogbegaafdheid om te gaan.'

Discussie over politiek

Als twee, drie kinderen bij elkaar zijn in de HB-ruimte, komen ze tot rust. 'Ze begrijpen elkaar, maken dezelfde grappen – die andere kinderen in hun klas niet begrijpen – en praten over dezelfde onderwerpen. In de HB-ruimte kan je zomaar een lange discussie over de verkiezingen hebben, glimlacht Helèn. 'Wat is het mooi als deze kinderen met hun beperking leren omgaan en hun talent kunnen benutten.'

Over de leerkrachtondersteuners van Rehoboth Dienstverlening

Zo blijven alle kinderen léérlingen

Sommige leerlingen kunnen het gewoon niet, de hele week naar school. En dan? Uitvallen? Thuis zitten? Niets meer leren...? Als het aan de leerkrachtondersteuners van Rehoboth Dienstverlening ligt, hoeft dat niet. Karen Boot: 'Wij begeleiden ze 1-op-1, zodat ze toch blijven leren.'

De situaties waarin de leerkrachtondersteuners worden ingeschakeld, kunnen heel divers zijn. Soms loopt een leerling vast in het reguliere basisonderwijs. 'Het gaat dan vaak om een crisissituatie', zegt Karen. 'We begeleiden en kijken met de leerkracht mee, helpen de behoefte van de leerling te begrijpen en geven handvatten.'

Overprikkeld

In de meeste gevallen gaat het echter om leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs. 'Ze hebben misschien voldoende capaciteit om het onderwijs te kunnen volgen, maar ze passen niet goed in het schoolsysteem. Ze krijgen bijvoorbeeld teveel prikkels in de klas', legt Karen uit. 'Ook allerlei medische oorzaken kunnen een rol spelen. Zulke leerlingen lopen het risico dat ze thuis komen te zitten en niets meer leren. Door 1-op-1 begeleiding en onderwijs kunnen wij ze toch wat bijbrengen.'

Een puzzel

Het zo goed mogelijk begrijpen van een leerling is voor Karen net een puzzel. 'De vraag is: wat heeft deze leerling nodig? Wat zijn zijn of haar mogelijkheden en beperkingen? We komen er vaak al doende achter. Daarbij werken we nauw samen met de leerkracht op school en bijv. de orthopedagoog. Tijdens multidisciplinaire overleggen (MDO's) bespreken we bovendien de situatie van een leerling met verschillende professionals.'

Tóch leren

In één opzicht lijkt de aanpak van alle leerlingen op elkaar: ze krijgen vaak les of een invulling buiten de klas. Dat betekent voor Karen dat ze op een gemiddelde werkdag verschillende locaties bezoekt. Ze rijdt van de ene leerling naar de andere leerling; de ene thuis, de ander op de zorgboerderij. Bij de één is ze anderhalf uur, bij de ander is na een kwartier de limiet bereikt. 'Het ultieme doel is dat de leerlingen kunnen terugkeren naar het schoolsysteem. Maar voor sommigen is het niet realistisch om dat te verwachten', vindt Karen. 'We zijn echter blij met alles wat we kunnen doen. Ouders zijn vaak dankbaar als ze merken dat hun kind tóch iets leert. Kijk, daar doen we het voor!'

'Ouders zijn vaak dankbaar als ze merken dat hun kind tóch iets leert.'

Over picto's, gebaren, vormen en kleuren

Zó leer je lezen en schrijven

Zijn letters ingewikkelde dingen? Vraag dat maar eens aan de ZML-leerlingen in de jongste groepen. Dat geluid, dat klinkt als 'aa', wat kan je daarmee? En hoe onthoud je die vreemde tekens? Hoe kan je óóit leren lezen? Twee jufs geven een inkijkje in de methodes die hierbij helpen.

Henriëtte van Luttikhuizen en Marianne van Essen zijn blij dat de school over goede methodes beschikt voor lezen en spelling. Nu ja, methode: daar hoort wel een kanttekening bij. 'Op de basisschool bepaalt de methode het lestempo voor de hele klas. Bij onze leerlingen is maatwerk nodig. We gebruiken de methodes als bronnenboek, met uitleg- en oefenmateriaal dat we naar eigen inzicht toepassen. De ene leerling kan na een paar jaar beginnen met AVI-lezen, de ander is op zijn twaalfde zover.'

Basisvormen leren

Het is een mooie en belangrijke opgave om leerlingen te leren lezen en schrijven. Letters en woorden zijn voor hen heel abstracte dingen. De jufs leggen daarom een paar belangrijke basisprincipes uit. 'In de jongste groepen beginnen we met de kinderen de tien basisvormen van letters bij te brengen; zoals een rondje, een open rondje, een korte stok, een lange stok, een boogje, etc. Dat doen we op allerlei manieren, bijvoorbeeld door de stoelen in een kringetje te zetten en dan te ontdekken dat het een rondje is. Of door met een rolletje klei een boogje te maken, of in een laag scheerschuim een lange stok te tekenen. Als ze de basisvormen kennen, leren ze vervolgens dat een 'p' een lange stok met een rondje bovenaan is', vertelt Henriëtte. 'Zo leren ze schrijven.'

Picto's en gebaren

Maar hoe leren ze lezen? Marianne legt het uit. 'Het eerste wat ze moeten leren, is dat je dingen in de echte wereld kunt afbeelden met een plaatje. De leerlingen leren daarom picto's (pictogrammen) van alle belangrijke woorden en namen. Een picto is een klein plaatje. Door verschillende picto's achter elkaar te zetten, krijg je een

'De leerlingen leren ook psalmversjes. We laten elke dag het te leren versje in picto's op het bord zien en zingen het samen.'

zin. Gaandeweg leren de leerlingen zo verhalen lezen. Op die manier leren ze ook psalmversjes. We laten elke dag het te leren versje in picto's op het bord zien en zingen het samen.' Ook gebaren helpen de woorden visueel herkenbaar te maken. De leerlingen leren gebaren voor de belangrijkste woorden en namen. Van namen van leerlingen tot namen van personen in een Bijbelverhaal. Ook alle letters hebben een eigen gebaar. Dat helpt bij het onthouden van de woorden en klanken.

Van picto's naar woorden

Eerst lezen de leerlingen zinnen die alleen uit picto's bestaan. Langzamerhand worden eenvoudige woorden vervangen door letters. De leerlingen begrijpen die vreemde tekens misschien niet, maar ze gaan het woordbeeld wél onthouden. En zo leren ze gaandeweg welk woord bij de letters hoort. Steeds meer picto's worden vervangen door echte woorden. Totdat de leerlingen zinnen met alleen maar woorden kunnen lezen en toe zijn aan AVI-lezen. 'Dan zijn ze vaak apetrots', zeggen de jufs, 'want dan kunnen ze uit echte boeken gaan lezen.'

Het pi-spellobet

Als het zover is, staat er ook een ander vak op het programma: spelling. Al die letters lijken zoveel op elkaar. Hoe kan je goed onthouden welke letters in een woord horen? 'We hebben hiervoor ons zogenaamde pi-spellobet', zeggen Henriëtte en Marianne. 'Dat is een soort alfabet, genoemd naar onze spellingmethode. De verschillende soorten letters (klinkers, medeklinkers, etc.) en veel voorkomende lettercombinaties (zoals 'au', 'oo' of 'sch') hebben een eigen kleur. Dat helpt de leerlingen om de spelling onder de knie te krijgen.'

Enthousiaste leerlingen

Wie denkt dat de leerlingen weinig zin hebben om zulke moeilijke dingen te leren, heeft het mis. 'Vorig jaar had ik leerlingen die het écht jammer vonden als het vak spelling niet op het programma stond', zegt Marianne. 'Het leuke is', vult Henriëtte aan, 'dat de kinderen soms ineens overal de vormen zien die ze leren. Zo ging het pas over een 'punt'. Hé juf, hoor ik dan, de dop van dat flesje is óók een punt. Mooi om te zien hoe ze leren op een manier die bij hen past!'

Sarah Bouw en Anna Huibers

Ontdekkend leren

Wanneer gaan we weer techniek doen? Het is namelijk zó leuk! We hebben vorig jaar allemaal leuke dingen gedaan. We leerden bijvoorbeeld hoe we een batterij goed in een apparaatje moesten doen met plus en min. We bouwden ook dingen, zoals een klein huisje van cement, en werkten met tandwieltjes en andere onderdelen. Het allerleukste vonden we de lava-lamp maken: met water, olie, kleurstof en een bruisballetje zagen we grappige bubbels bewegen. Soms mochten we dingen zelfs mee naar huis nemen, dat vonden we extra leuk!

Wat zijn de techniek torens?

De Techniek Torens zijn drie opvallende en vrolijk gekleurde kasten, in de vorm van een kasteel, waarin alle materialen, leskisten en lesbeschrijvingen zijn opgeborgen voor tenminste 80 lesactiviteiten voor Wetenschap & Techniek, in doorlopende leerlijnen voor groep 1 t/m 8. Kerndoelendekkend worden alle technische thema's behandeld. Naast constructie, transport, communicatie en productie, komen ook chemie, elektrotechniek, klimaat, licht, temperatuur en duurzame energie ruimschoots aan bod. De activiteiten van De Techniek Torens zijn gericht op onderzoekend en ontwerpend leren. Bij onderzoekend leren doen de leerlingen veel experimenten (bijvoorbeeld experimenten met chemie, constructies, transport, etc). Bij ontwerpend leren ligt de nadruk op het ontwerpen en uitwerken van een oplossing van een probleem (bijvoorbeeld: zelf een brug ontwerpen en maken, zelf een huis ontwerpen en metselen, zelf een vlot ontwerpen en bouwen, etc.)

‘Ik vind het leuk om nieuwe dingen te leren met mijn handen, bijvoorbeeld met elektriciteit.’
Matthijs Mondria

‘Ik vind de techniektorens altijd heel leuk. Het is lekker knutselen en het is een uitdaging.’
Noam van Burken

Interview met aantal leerlingen: Henrick, Ezra, Jarne

Wat zijn de techniektorens?

Soort van torens waar leerbare spellen inzitten (Henrick). Bijvoorbeeld over techniek. Je kunt blokken bouwen, iets met elektriciteit, batterijen of hout banen maken. We hebben ook weleens iets gedaan met banden oppompen of een huisje bouwen met blokjes.

Wat leer je ervan?

Je leert iets voor later, bijvoorbeeld een lek opzoeken in een band (Ezra/Henrick), als je een huis wilt bouwen, moet je heel goed een tekening maken, zodat je weet hoe je moet bouwen (Jarne). Bij techniektorens leer je hoe je dat aanpakt. Je leert met batterijen omgaan (Henrick) en waarom je een batterij niet in de kliko mag gooien.

Zou je het vaker willen doen? En hoe vaak dan?

Volmondig ja! Het hoeft niet elke dag, maar wel vaker dan nu. Nu doen we het 3 keer in het jaar. Henrick: ik zou het wel 7 keer in een jaar willen. We moeten in ieder geval niet stoppen met de techniektorens, want het is echt super leuk (Ezra).

Wat is het verschil tussen een gewone les en techniektorens?

Je doet een activiteit, dus je bouwt bijvoorbeeld iets (Henrick). Met lampjes probeer je echt dingen uit. We moeten uitproberen wat er gebeurt als je draadjes tegen een blokbatteij houdt en wanneer het lampje wel of niet gaat schijnen (Ezra en Jarne).

Welk onderdeel vind je het leukst?

Jarne: elektriciteit, Ezra: banden oppompen en het lek opzoeken of vliegtuigen bouwen, Henrick: elektriciteit en bouwen.

Waarom ben je blij met de technieklessen op onze school?

Omdat het gewoon heel leuk is om veel te leren, je leert veel over elektriciteit en bouwen en dat vinden we echt heel leuk. Je leert veel dingen die je later kunt gebruiken.

Moet elke school technieklessen geven?

Eigenlijk wel! Als je deze lessen niet geeft, dan mis je het en weet je later niet hoe je het aan moet pakken als je iets wilt bouwen of als je een lek op wilt zoeken. Je leert best veel over hoe je bijvoorbeeld met batterijen moet omgaan. Dus wij vinden dat alle kinderen zulke lessen moeten krijgen!

De Klusklas: leren door te doen

Dit schooljaar is op het SBO en SO Gedrag in Barneveld de 'Klusklas' van start gegaan. Op dinsdag- en donderdagmiddag krijgen leerlingen uit de midden- en bovenbouw de kans om op een praktische manier aan de slag te gaan.

Voor sommige kinderen is het schoolleven niet altijd eenvoudig. Hoe fijn is het dan om een middag iets te mogen doen waar je goed in bent? In de Klusklas ontdekken leerlingen dat leren ook kan door te **doen**. Het zijn echte doeners - leerlingen die beter tot hun recht komen met hun handen dan met een boek.

Elke leerling werkt een half jaar lang één middag per week in de Klusklas. Daarbij houden ze een eigen portfolio bij waarin wordt bijgehouden welke activiteiten hij of zij heeft uitgevoerd en hoe dat ging. Denk bijvoorbeeld aan het omgaan met gereedschap, het kunnen focussen op een taak en het netjes opruimen.

Daarnaast werkt elke leerling aan een persoonlijk doel dat past bij zijn of haar ontwikkeling. Voorbeelden van zulke persoonlijke doelen zijn:

1. Ik merk dat mijn hoofd rustiger wordt wanneer ik praktisch bezig ben.
2. Ik luister goed naar de opdracht en controleer of ik deze begrepen heb. Zo niet, dan stel ik een vraag.

De groepen bestaan uit ongeveer vier leerlingen, zodat er voldoende tijd en aandacht is voor ieder kind. De dinsdagmiddaggroep wordt begeleid door *juf Beijer*, en de donderdagmiddaggroep staat om de beurt onder leiding van *meester T. van Vliet* en *juf Jansen*.

Juf Beijer vertelt....

Met veel plezier ben ik na de zomervakantie gestart met de klusklas. We zijn vooral bezig in de creatieve ruimte van de Schoutenhoeve. De leerlingen doen allerlei activiteiten en werken met verschillende materialen. Denk aan hout, textiel, glas en steen. We hebben in de afgelopen weken een bouw pakket van een vliegtuigje gemaakt en een vogelhuisje met een pindaslinger. Onze groep vindt het ook erg leuk om in de keuken te staan en lekkere dingen te bakken. Zo hebben de leerlingen voor hun hele klas appelflappen gebakken. Hierdoor kon de klas meegenieten van hun bakkunsten. Vooraf maakten ze hun eigen bakkersmuts en schort. Naast de ideeën die ik zelf bedenken, is er ook zeker ruimte voor de kinderen om hun eigen ideeën en creativiteit te verwerken in de opdrachten.

Door op deze manier aan het werk te zijn met de kinderen, krijg je andere gesprekken en zie ik een hele andere kant van de kinderen. Ik geniet echt enorm van deze dinsdagmiddag. Mooi om op een andere manier aan het werk te zijn. De tijd vliegt altijd voorbij!

Meester T. van Vliet vertelt....

Aan mij het genoegen om iets te mogen vertellen over de klusklasleerlingen. We zijn vooral bezig op het buitenterrein van de Schoutenhoeve. De leerlingen ontdekken hun mogelijkheden en leren veel over het landleven.

Gezien de tijd van het jaar zijn we begonnen met een bloembollenproject. We hebben gezamenlijk een keus gemaakt in soort en kleur. De leerlingen hebben de perken uitgezet en bewerkt. In een volgende les hebben ze de bollen gepoot. Na de bloeiperiode hopen we D.V. 2026 de bollen te vervangen door Dahlia's, de Agapanthus e.d. Zo ervaren de leerlingen het proces van planten, groeien en onderhouden. We proberen zo bewustwording en een stukje verantwoordelijkheid bij hen te creëren. Ook is er aandacht voor een moment van ontspanning in de vorm van een behendigheidsspelletje. Als we door de weersomstandigheden niet naar buiten kunnen, organiseren we binnen een activiteit. Bijvoorbeeld het inbranden van naambordjes voor het buitenterrein.

Dit alles is erg leuk om te doen, zeker als je ziet dat de leerlingen groeien en ontwikkelen.

Van klusklas naar anders leren...

In de achterliggende jaren zijn er een aantal kinderen van de locatie Ochten naar een klusklas geweest. Dit jaar willen we graag alle bovenbouw kinderen de kans geven om op een ander manier te leren. Als bovenbouw onderwijsteam kwamen we op de gedachte dat iedere leerkracht en onderwijsassistent(e) een activiteit voorbereid, de leerlingen worden in groepjes verdeeld en gaan in 6 weken zo alle activiteiten langs. Bakken, hapjes maken, in de tuin werken, bloemschikken, iets in elkaar zetten, bezoek aan een bedrijf, enz. De kinderen werken bij iedere activiteit aan hun persoonlijk leerdoel. Het kan zomaar gebeuren dat u na de kerstvakantie op dinsdagmiddag in Ochten groepjes bovenbouwleerlingen bezig ziet met verschillende activiteiten. Zo kunnen alle leerlingen op een andere manier leren! Hoe mooi is dat!

Rehoboth Onderwijs en zorg, vestiging Barneveld

Schoutenstraat 113, 3771 CH Barneveld | Postbus 301, 3770 AH Barneveld
0342 - 200 300 | info@rehobothoz.nl | www.rehobothoz.nl

Rehoboth Onderwijs en zorg, vestiging Ochten

Het Katsland 6, 4051 KA Ochten
0344 - 644 601 | info@rehobothochten.nl | www.rehobothoz.nl